

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Національну поліцію»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Розпорядження про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-p#Text>
3. Взаємодія поліції та громади
https://uk.wikipedia.org/wiki/Взаємодія_поліції_та_громади
4. «Безпечне місто» - системи відеоспостереження
<https://www.inni.tech/safe-city>
5. Національна поліція України, співробітництво з громадою
<https://mvs.gov.ua/contacts/national-police-ukraine>

Валентин Тулінов,
декан факультету № 3 ДонДУВС,
кандидат юридичних наук, доцент,
підполковник поліції

АРЕШТ, ОГЛЯД ТА ВИЙМКА КОРЕСПОНДЕНЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

Накладення арешту на кореспонденцію, передбачене ст. 261 Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України) [1], становить процесуальну дію, що полягає у затриманні установою зв'язку та фінансовими установами відправлень кореспонденції особи без її відома на підставі ухвали слідчого судді. Процедура передбачає заборону вручення кореспонденції адресату без відповідного дозволу слідчого або прокурора.

Тлумачення поняття «кореспонденція» охоплює листування та інші шляхи передання інформації між окремими особами або установами [2]. Законодавче регулювання здійснюється Законом України «Про поштовий зв'язок», який визначає розгорнуту систему категорій кореспонденції, включаючи: адресну поштову розсилку; відправлення для сліпих; відправлення EMS; дрібні пакети; згруповані поштові відправлення «Консигнація»; листи; мішки «М»; письмову кореспонденцію; посилки; поштові картки; реєстраційні поштові відправлення [3].

Правовий аналіз конструкції ст. 261 КПК України [1] дозволяє виокремити фактичні та юридичні підстави накладення арешту на кореспонденцію:

Фактичні підстави – наявність обґрунтованого припущення, що поштово-телеграфна кореспонденція певної особи може містити відомості, істотні для розслідування, або речові докази й документи суттєвого значення для кримінального провадження.

Юридична підстава – ухвала слідчого судді щодо надання дозволу на

здійснення цієї негласної слідчої (розшукової) дії.

Процесуальна фіксація арешту реалізується шляхом складання протоколу затримання кореспонденції безпосередньо в установі зв'язку або фінансовій установі за участі їх представника, у відповідності до вимог ст.ст. 104-107, 252, ч. 1 та 4 ст. 262 КПК України [1].

Процедура огляду затриманої кореспонденції, згідно зі ст. 262 КПК України [1], здійснюється в установі зв'язку, на яку покладено контрольні функції, за обов'язкової участі представника цієї установи та за необхідності – профільного спеціаліста.

При цьому алгоритм дій слідчого при огляді кореспонденції має охоплювати:

- прийняття рішення щодо відкриття кореспонденції;
- безпосередній огляд затриманих відправлень;
- при виявленні значущих об'єктів – виїмка кореспонденції або копіювання чи зразкування вмісту;
- за необхідності, нанесення спеціальних позначок, технічне обладнання, заміна небезпечних чи заборонених речей.

Зауважимо, що предметом огляду й виїмки виступає поштово-телеграфна кореспонденція, яка відповідно до конституційних гарантій таємниці листування має особливий правовий статус. Кожен випадок огляду, виїмки або затримання кореспонденції фіксується у протоколі відповідно до процесуальних вимог. Протокол має містити: перелік оглянутих відправлень; опис вилучених об'єктів; відомості про відправлення, що підлягають доставці або тимчасовому затриманню; дані про копіювання, отримання зразків та інші процесуальні дії.

Законодавець встановлює обов'язок сприяння та збереження таємниці для керівників і працівників установ зв'язку.

У практичній діяльності уповноважених оперативних підрозділів дана процесуальна дія реалізується для досягнення таких цілей, як:

- формування доказової бази щодо обставин кримінальних правопорушень;
- встановлення особистості злочинців, у тому числі учасників злочинних угруповань та їх ієрархії;
- тимчасове блокування комунікацій, зокрема між фігурантами;
- застосування методів підміни, модифікації речей для активізації комунікації фігурантів;
- встановлення мереж розповсюдження об'єктів обмеженого обігу;
- встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб;
- забезпечення виконання майнових стягнень.

Отже, на підставі викладеного, вважаємо, що:

1) арешт, огляд та виїмка кореспонденції є комплексною негласною слідчою (розшуковою) дією, спрямованою на отримання доказів у кримінальному провадженні шляхом втручання в конституційне право на таємницю листування;

2) правова регламентація даних процесуальних дій характеризується багаторівневістю та передбачає судовий контроль як гарантію законності втручання в права і свободи особи;

3) процедура накладення арешту на кореспонденцію має подвійну природу: це і самостійна негласна слідча (розшукова) дія, і процесуальна передумова для проведення огляду та виїмки кореспонденції.

4) практичне значення арешту, огляду та виїмки кореспонденції виходить за межі отримання доказів і включає також тактичні та стратегічні аспекти розслідування;

5) для підвищення ефективності застосування даних негласних слідчих (розшукових) дій доцільно розробити детальні методичні рекомендації з урахуванням специфіки різних видів кримінальних правопорушень та особливостей сучасних способів комунікації;

б) збалансування інтересів досудового розслідування та захисту прав і свобод особи залишається актуальним завданням подальшого вдосконалення законодавчої регламентації та практики застосування арешту, огляду та виїмки кореспонденції.

Тобто, арешт, огляд та виїмка кореспонденції є важливим інструментом формування доказової бази у кримінальному провадженні, особливо щодо організованої злочинності, і потребує подальшого теоретичного осмислення та методичного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Тлумачний словник української мови. «Словник UA». *Портал української мови та культури*. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F>.

3. Про поштовий зв'язок. Закон України від 03.11.2022 № 2722-IX. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2722-20#Text>.